

Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Covid 19 Salgını Hakkındaki Bilgileri ve Korunmaya Yönelik Aldıkları Önlemler

Özlem Doğan Yüksekol¹ , İlksen Orhan² , Ayşe Nur Yılmaz¹

¹Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik, Elazığ, Türkiye

²Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Tunceli, Türkiye

Özlem DOĞAN YÜKSEKOL, Dr. Öğr. Üyesi
İlksen ORHAN, Dr. Öğr. Üyesi
Ayşe Nur YILMAZ, Arş. Gör

Öz:

Amaç: Bu araştırma ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin Covid 19 ile ilgili bilgi düzeyleri ve korunmaya yönelik aldıkları önlemleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Gereç ve Yöntemler: Araştırmanın evrenini bir ilin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümünde okuyan 315 ve başka bir ilin hemşirelik bölümünde okuyan 200 öğrenci olmak üzere toplam 515 öğrenci oluştururken, araştırmanın örneklemini 395 öğrenci oluşturdu. Veriler 5-15 Mayıs tarihleri arasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ile online olarak toplandı. Araştırmada yüzde, frekans ve ki kare analizleri kullanıldı.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin %90.09 oranında bilgi sahibi oldukları, %99'unun Covid 19 hastalığının belirtilerini doğru tanımladığı, %97.7'si hastalığı önlemek için alınabilecek tedbirleri doğru tanımladığı bulundu. Ayrıca öğrencilerin %93.66'sının korunma için çeşitli önlemler aldığı bulundu. Araştırmada Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 4-14 gündür değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümü isteyerek tercih etme ve okudukları bölümlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı ($p < 0.05$, Tablo 4). Önlem olarak yetkililerin yaptığı açıklamaları takip ettiklerini ve mümkün olduğunca bu önerilere uymaya çalıştıklarını ifade eden öğrenciler ile bu değişkene hayır cevabı veren öğrenciler arasında okudukları bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p < 0.05$, Tablo 5).

Sonuç: Öğrencilerin %66.6'sının Covid 19 ile ilgili tedavi konusunda yanlış bilgiye sahip oldukları saptandı. Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerine Covid 19 tedavisi konusunda eğitim verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik; Hemşirelik, Öğrenciler; Covid 19

Midwifery and Nursing Students Information on the Covid-19 Pandemic and the Precautions They Take for Protection

ABSTRACT

Objective: This research was conducted descriptively to determine the level of knowledge of midwifery and nursing students about Covid-19 and the precautions they take for protection.

Materials and Methods: The population of the study was 515 students, 315 of whom were studying at the Midwifery Department of the Faculty of Health Sciences of one city and 200 students from the nursing department of another province, while the sample of the study was 395 students. The data were collected online between May 5-15, using a questionnaire prepared by the researchers. Percentage, frequency and chi-square analysis were used in the study.

Results: In the study, it was found that 90.09% of the students had information, 99% correctly defined the symptoms of Covid-19 disease, and 97.7% correctly defined the measures that can be taken to prevent the disease. In addition, it was found that 93.66% of the students took various measures for protection. In the study, the incubation period of the Covid-19 virus was an average of 4-14 days, and a statistically significant difference was found between those who gave the correct answer to the variable and those who gave the wrong answer, according to the sections they read willingly and the sections they read ($p < 0.05$, Table 4). As a precaution, a statistically significant difference was found between the students who stated that they followed the statements made by the authorities and tried to comply with these suggestions as much as possible and the students who answered no to this variable, according to the department they studied ($p < 0.05$, Table 5).

Conclusion: It was determined that 66.6% of the students had incorrect information about the treatment related to Covid-19. It may be suggested that midwifery and nursing students be trained on Covid-19 treatment.

Keywords: Midwifery; Nursing; Students; Covid-19

İletişim: Ayşe Nur Yılmaz
Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Ebelik, Elazığ, Türkiye
Tel: +905453239133
E-Posta: anucar@firat.edu.tr

Gönderilme Tarihi : 11 Haziran 2020
Revizyon Tarihi : 22 Eylül 2020
Kabul Tarihi : 12 Ekim 2020

Covid 19 hastalığı ilk kez 2019 yılının sonunda Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmış, yüksek oranda bulaşıcılığa sahip viral bir hastalıktır (1, 2). Bu hastalık görüldüğü tarihten itibaren hava yolu gibi çeşitli yollarla tüm ülkelere yayılmış ve pandemi olarak ilan edilmiştir (3). Dünya Sağlık Örgütü 26 Nisan 2020 tarihli verilerine göre tüm dünyada toplam tanı konulmuş vaka sayısı 1.343.086'dır (4). Türkiye'de ise Sağlık Bakanlığı verilerine göre 110.130 hasta bulunmaktadır (5). Coronavirüs ailesinin diğer virüsleri gibi, hastalığın ana klinik belirtileri, etkilenen kişilerin %99'unda ortaya çıkan ateş, kuru öksürük, nefes darlığı ve akciğerlerin görüntülenmesi ile ortaya çıkan iki taraflı düzensiz infiltrasyondur. Bildirilen mortalite oranı %2'dir (6). Covid 19 solunum yolu ve enfekte yüzeylerle temas ile bulaşmakta ve spesifik bir tedavi ve aşısı bulunmamakta, korunma için hijyen önlemleri ve izolasyon en önemli müdahale yöntemi olarak önerilmektedir (7).

Covid 19 asemptomatik ve taşıyıcı olan kişiler tarafından da bulaştırılabilmektedir (8, 9). Bir çalışmada sağlık personellerine bulaşma oranı %29 olarak belirlenmiştir (10). Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler almış oldukları teorik derslerin uygulamasını hastane ortamında yaptıkları için risk altındadırlar. Öğrencilerin hastalıkla ilgili yeterli bilgi sahibi olmamaları stres ve kaygı yaratabilir (11). Aynı zamanda, bulaşıcı bir hastalığın yayılmasını önlemek için, önleme ile ilgili tedbirleri almak ve takip etmek gerekmektedir. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin Covid 19 ile ilgili bilgi düzeyleri ve önleyici davranışları hakkında temel bir araştırma gereklidir. Hastane uygulaması şu anda durdurulmuş olsa da hemşirelik ve ebelik öğrencileri, ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar ve salgınlarla başa çıkması beklenen geleceğin profesyonelleridir. Yapılan literatür taramasında Türkiye'de ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin Covid 19 salgını ile ilgili bilgi ve önleyici davranışlarını araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin Covid 19 salgını ile ilgili bilgi düzeyleri ve önleyici davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi: Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Doğu Anadolu bölgesinde bulunan bir ilin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümünde okuyan 315 ve yine Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan başka bir ilin Hemşirelik bölümünde okuyan 200 öğrenci olmak üzere toplam 515 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 207 Ebelik ve 188

hemşirelik bölümü öğrencisi olmak üzere toplam 395 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme kriterleri; ebelik veya hemşirelik bölümünde öğrenci olmak, çalışmaya katılmaya gönüllü olmak olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri olarak ise; ebelik veya hemşirelik bölümünde öğrenci olmamak ve çalışmaya katılmaya gönüllü olmamaktır.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları: Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan anket soruları ile toplanmıştır. Anket formu sosyodemografik özellikleri içeren 4 soru, Covid 19 ile ilgili bilgi düzeyini ölçmeye yönelik 16 soru ve Covid 19 hastalığına yönelik alınan önlemleri belirlemeye yönelik 12 soru olmak üzere toplam 32 sorudan oluşmuştur. Çalışmada öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmeye yönelik sorular literatür doğrultusunda hazırlanmıştır (6,7,10). Öğrencilerin bilgi düzeyleri ilgili sorulara verdikleri doğru ve yanlış cevaplara göre değerlendirilmiştir.

Çalışmada veriler 5-15 Mayıs tarihleri arasında online olarak toplanmıştır.

İstatistiksel Analiz: Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizlerde frekans, yüzde ve kare hesaplamaları kullanılmıştır. Araştırmanın sosyodemografik değişkenleri (ebelik, hemşirelik), medeni hal (evli, bekar), şu anda okunan bölümü isteyerek tercih etme (evet, hayır) ile Covid 19 salgınına ait bilgi düzeyi ve korunmak için aldıkları önlemleri belirlemeye yönelik anket sorularına verilen cevaplar (evet, hayır) kategorik olduğu için verilerin analizinde ki-kare (χ^2) testi kullanıldı.

Etik: Veriler toplanmaya başlanmadan önce Sağlık Bakanlığında (2020-05-14T22_39_31) ve Munzur Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından izin alınmıştır (29/04/2020 tarihli ve 2210 sayılı).

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %39.2'si birinci sınıfta ve %52.4'ü ebelik bölümünde okumaktadır. Öğrencilerin %98'i bekar ve %71.6'sı okuduğu bölümü isteyerek tercih ettiğini belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2 incelendiğinde ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %97'si Covid 19 hastalığının bir solunum yolu hastalığı olduğu, %99'unun Covid 19 hastalığının belirtilerini doğru tanımladığı, %97.7'si hastalığı önlemek için alınabilecek tedbirleri doğru tanımlamıştır. Araştırmaya

katılan öğrencilerin %66.6'sı hastalığın tedavisinde öncelikli olarak antibiyotiklerin kullanılabileceğini, %63.5'i ise mevcut antiviral ilaçlar ile hastalığın tedavi edilebileceğini belirtmişlerdir (Tablo 2).

	Kategoriler	n:395	%
Ortalama Yaş	20.908±1,808		(Min-Max=18-34)
Sınıf	1.sınıf	155	39.2
	2.sınıf	76	19.2
	3.sınıf	105	26.6
	4.sınıf	59	14.9
Medeni durumu	Evli	4	2
	Bekar	387	98
Bölüm	Ebelik	207	52.4
	Hemşirelik	188	47.6
Bölümü tercih etme durumu	İsteyerek	283	71.6
	İstemeyerek	112	28.4

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin Covid 19 ile ilgili alınan önleyici davranışlarına yönelik verdiği yanıtlar incelenmiştir. Öğrencilerin, %97,5'i arkadaşları ile yaptıkları görüşmeleri iptal ettiklerini, %99,7'si toplu taşıma aracı kullanımını azalttığını, %100'ü kalabalık yerlere girmediğini, %89,1'i dışarıya çıkıp eve geri geldikten sonra kıyafetlerini çıkardığını ve duş aldığını belirtmiştir (Tablo 3). Araştırmada öğrencilerin okudukları sınıf ile Covid 19 salgını hakkındaki bilgileri ve aldıkları koruyucu önlemler arasında anlamlı ilişki saptanmadı ($p>0,05$).

İlk Covid 19 vakası Çin'in Wuhan şehrinde çıkmıştır değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümü isteyerek tercih etme değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p=0,022<0,05$, Tablo 4).

Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 4-14 gün arasındadır değişkenine ebelik bölümünde okuyan öğrencilerin %86,5'inin (179) doğru cevap verdiği belirlenirken, %13,5'inin (28) yanlış cevap verdiği bulundu. Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin %97,3'ünün (183) doğru cevap verdiği, %2,7'sinin (5) yanlış cevap verdiği saptandı. Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 4-14 gün arasındadır değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p=0,001<0,05$, Tablo 4).

Değişkenler	Doğru Cevap (%)	Yanlış Cevap (%)
(D)1.COVID-19, yeni bir koronavirüs ailesi türünün neden olduğu bir solunum yolu enfeksiyonudur.	382(97)	12(3)
(D)2. İlk COVID-19 vakası Çin'in Wuhan şehrinde çıkmıştır.	392(99.2)	3(0.8)
(D)3. COVID-19'un kökeni net değildir, ancak deniz ürünleri, yılanlar veya yarasalar tarafından insana bulaştığı görülmektedir.	382(96.7)	13(3.3)
(D)4. Yaygın semptomları ateş, öksürük ve nefes darlığıdır, ancak bulantı ve ishal nadiren bildirilmiştir.	391(99)	4(1)
(D)5. Kuluçka süresi ortalama 4-14 gün arasındadır.	362(91.6)	33(8.4)
(D)6. Nazofaringeal ve orofaringeal akıntılardan veya balgam ve bronş yıkamasından toplanan örnekler üzerinde PCR testi ile teşhis edilebilir.	368(93.2)	27(6.8)
(D)7. Öksürük ve hapsürme gibi solunum damlacıkları yoluyla bulaşır.	388(98.2)	7(1.8)
(D)8.Enfeksiyon enfekte bir vaka ile yakın temas yoluyla bulaşır (özellikle aile, kalabalık yerlerde ve sağlık merkezlerinde)	393(99.5)	2(0.5)
(D)9. Hastalık, el yıkama ve kişisel hijyen ile önlenir.	381(96.5)	14(3.5)
(D)10. Tıbbi maske öksürme sırasında solunum damlacıklarının yayılmasını önlemek için yararlıdır.	388(98.2)	7(1.8)
(D)11. Hastalık, el sıkışma veya öpüşme gibi yakın temaslar olmaksızın, toplantılara katılmamak ve sık sık el dezenfeksiyonu ile önlenir.	386(97.7)	9(2.3)
(D)12. Kronik hastalığı olanlar ve yaşlı bireyler hastalığa yakalanma ve ölüm açısından öncelikli risk gruplarıdır.	393(99.5)	2(0.5)
(Y)13. Hastalığın tedavisinde öncelikle antibiyotikler kullanılmalıdır.	132(33.4)	263(66.6)
(Y)14. Hastalık mevcut antiviral ilaçlar ile tedavi edilebilir.	251(63.5)	144(36.5)
(D)15. Hastalık için etki ettiği deneysel çalışmalar ile denenmiş bir aşısı yoktur	332(84.1)	63(15.9)
(D)16. Şüpheli bir vaka ile doğrudan temastan sonra 14 gün içinde semptomlar ortaya çıkarsa, kişi yakındaki bir halk sağlığı merkezine danışmalıdır.	372(94.2)	23(5.8)
Toplam	%90.09	%9.91
*D: Doğru, **Y: Yanlış		

Tablo 3. Covid 19 salgından korunmaya yönelik alınan önlemler		
Değişkenler	Verilen Yanıtlar	
	Evet	Hayır
1. Arkadaşlarımla yapılan toplantıları iptal ettim veya erteledim.	385(%97.5)	10(2.5)
2. Toplu taşıma kullanımını azalttım.	394 (99.7)	1(0.3)
3. Daha az alışverişe gittim.	394 (99.7)	1(0.3)
4. Çok sayıda insanın toplandığı yerlerden kaçındım.	395(100)	0(0)
5. Ellerle kolayca dokunabilen öğelerin (örn. Kapı kolları ve yüzeyleri) temizleme ve dezenfekte etme sıklığını arttırdım.	374(94.7)	21(5.3)
6. Ellerimi her zaman olduğundan daha sık yıkadım.	390(98.7)	5(1.3)
7. Ailem ve arkadaşlarımla COVID-19 önleme konusunu tartıştım.	365 (92.4)	30(7.6)
8. Yetkililerin yaptığı açıklamaları takip ettim ve önerdikleri tavsiyelere mümkün olduğunca uymaya çalıştım.	391(99)	4(1)
9. Beslenmeme her zamankinden daha fazla dikkat ettim.	313(79.2)	82(20.8)
10. Yeterli uyku uyumaya çalıştım.	312(79)	83(21)
11. Dışarı çıkmak zorunda kaldığımda maske ve eldiven taktım.	375(94.9)	20(5.1)
12. Dışarıdan içeriye girdiğimde elbiselerimi hemen çıkardım, yıkadım ve duş aldım.	352(89.1)	43(10.9)
Toplam	%93.66	%6.34

Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 4-14 gün arasındadır değişkenine okuduğu bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin %89,8'inin (254) doğru cevap, %10,2'sinin (29) yanlış cevap verdiği belirlendi. Aynı değişkene okuduğu bölümü istemeyerek tercih eden öğrencilerin %96,4'ünün (105) doğru cevap, %3,6'sının (4) yanlış cevap verdiği belirlendi. Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 4-14 gün arasındadır değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümü isteyerek tercih eden öğrenciler ile istemeyerek tercih eden öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p=0,042<0,05$, Tablo 4).

Diğer sorulara verilen doğru ve yanlış cevaplar arasında demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı ($p>0,05$, Tablo 4).

Tablo 5'e göre, ebelik bölümü öğrencilerinin tamamı yetkililerin yaptığı açıklamaları takip ettiklerini ve yetkililerin önerdikleri tavsiyelere mümkün olduğunca uymaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Aynı değişkene hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin ise %97,9'u (184) bu değişkene evet cevabı verirken %2,1'i (4) hayır cevabını vermiştir. Önlem olarak yetkililerin yaptığı açıklamaları takip ettiklerini ve mümkün olduğunca bu önerilere uymaya çalıştığını ifade eden öğrenciler ile bu değişkene hayır cevabı veren öğrenciler arasında okudukları bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p=0,049<0,05$, Tablo 5).

Okuduğu bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin %83,4'ünün (236) beslenmesine her zamankinden fazla dikkat ettiği saptanırken, %16,6'sının (47) bu değişkene hayır cevabı verdiği saptandı. Aynı değişken için evet ve hayır cevabını verenler ile bölümü isteyerek tercih etme arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p=0,002<0,05$, Tablo5).

Ebelik bölümünde okuyan öğrencilerin %92,8'inin (192) dışarıdan içeriye girdiğimde elbiselerimi hemen çıkardım, yıkadım ve duş aldım değişkenine evet cevabını verirken, %7,2'sinin (15) hayır cevabını verdiği belirlendi. Aynı değişken için hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin %85,1'inin (160) evet cevabını verdiği saptanırken, %14,9'unun (28) hayır cevabını verdiği saptandı. Dışarıdan içeriye girdiğimde elbiselerimi hemen çıkardım, yıkadım ve duş aldım değişkenine evet cevabı veren öğrenciler ile hayır cevabı veren öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p=0,016<0,05$, Tablo 5). Diğer sorulara verilen doğru cevaplar ile yanlış cevaplar arasında demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0,05$, Tablo 5).

Tablo 4. Öğrencilerin Covid 19 salgını hakkında bilgi düzeylerine yönelik sorulara verilen cevapların bazı sosyodemografik değişkenler ile karşılaştırılması

Gruplar			Bölüm				Medeni Hal				Tercih			
			Ebelik	Hemşirelik	Toplam	p Değeri	Bekar	Evli	Toplam	p Değeri	Evet	Hayır	Toplam	p Değeri
C1 B	D	n	199	184	383	0,387	376	7	383	0,220	276	107	383	0,333
		(%)	96,1	97,9	97,0		97,2	87,5	97,0		97,5	95,5	97,0	
	Y	n	8	4	12		11	1	12		7	5	12	
		(%)	3,9	2,1	3,0		2,8	12,5	3,0		2,5	4,5	3,0	
C2 B	D	n	206	186	393	0,607	384	8	392	1,000	283	109	392	0,022*
		(%)	99,5	98,9	99,2		99,2	100,0	99,2		100,0	97,3	99,2	
	Y	n	1	2	3		3	0	3		0	3	3	
		(%)	,5	1,1	,8		,8	0,0	,8		0,0	2,7	,8	
C3 B	D	n	201	181	382	0,708	374	8	382	1,000	272	110	382	0,366
		(%)	97,1	96,3	96,7		96,6	100,0	96,7		96,1	98,2	96,7	
	Y	n	6	7	13		13	0	13		11	2	13	
		(%)	2,9	3,7	3,3		3,4	0,0	3,3		3,9	1,8	3,3	
C4 B	D	n	204	187	391	0,625	383	8	391	1,000	280	111	391	1,000
		(%)	98,6	99,5	99,0		99,0	100,0	99,0		98,9	99,1	99,0	
	Y	n	3	1	4		4	0	4		3	1	4	
		(%)	1,4	,5	1,0		1,0	0,0	1,0		1,1	,9	1,0	
C5 B	D	n	179	183	362	0,001*	354	8	362	1,000	254	108	362	0,042*
		(%)	86,5	97,3	91,6		91,5	100,0	91,6		89,8	96,4	91,6	
	Y	n	28	5	33		33	0	33		29	4	33	
		(%)	13,5	2,7	8,4		8,5	0,0	8,4		10,2	3,6	8,4	
C6 B	D	n	194	174	368	0,693	361	7	368	0,435	264	104	368	0,829
		(%)	93,7	92,6	93,2		93,3	87,5	93,2		93,3	92,9	93,2	
	Y	n	13	14	27		26	1	27		19	8	27	
		(%)	6,3	7,4	6,8		6,7	12,5	6,8		6,7	7,1	6,8	
C7 B	D	n	206	182	388	0,057	380	8	388	1,000	277	111	388	0,678
		(%)	99,5	96,8	98,2		98,2	100,0	98,2		97,9	99,1	98,2	
	Y	n	1	6	7		7	0	7		6	1	7	
		(%)	,5	3,2	1,8		1,8	0,0	1,8		2,1	,9	1,8	
C8 B	D	n	205	188	393	0,500	385	8	393	1,000	281	112	393	1,000
		(%)	99,0	100,0	99,5		99,5	100,0	99,5		99,3	100,0	99,5	
	Y	n	2	0	2		2	0	2		2	0	2	
		(%)	1,0	0,0	,5		,5	0,0	,5		,7	0,0	,5	
C9 B	D	n	201	180	381	0,589	373	8	381	1,000	276	105	381	0,076
		(%)	97,1	95,7	96,5		96,4	100,0	96,5		97,5	93,8	96,5	
	Y	n	6	8	14		14	0	14		7	7	14	
		(%)	2,9	4,3	3,5		3,6	0,0	3,5		2,5	6,3	3,5	
C10 B	D	n	206	182	388	0,057	380	8	388	1,000	278	110	388	1,000
		(%)	99,5	96,8	98,2		98,2	100,0	98,2		98,2	98,2	98,2	
	Y	n	1	6	7		7	0	7		5	2	7	
		(%)	,5	3,2	1,8		1,8	0,0	1,8		1,8	1,8	1,8	

Tablo 4 (devamı). Öğrencilerin Covid 19 salgını hakkında bilgi düzeylerine yönelik sorulara verilen cevapların bazı sosyodemografik değişkenler ile karşılaştırılması

Gruplar			Bölüm				Medeni Hal				Tercih			
			Ebelik	Hemşirelik	Toplam	p Değeri	Bekar	Evli	Toplam	p Değeri	Evet	Hayır	Toplam	p Değeri
C11 B	D	n	203	183	386	0,742	379	7	386	0,170	277	109	386	0,717
		(%)	98,1	97,3	97,7		97,9	87,5	97,7		97,9	97,3	97,7	
	Y	n	4	5	9		8	1	9		6	3	9	
		(%)	1,9	2,7	2,3		2,1	12,5	2,3		2,1	2,7	2,3	
C12 B	D	n	207	186	393	0,226	385	8	393	1,000	282	111	393	0,487
		(%)	100,0	98,9	99,5		99,5	100,0	99,5		99,6	99,1	99,5	
	Y	n	0	2	2		2	0	2		1	1	2	
		(%)	0,0	1,1	,5		,5	0,0	,5		,4	,9	,5	
C13 B	D	n	62	70	132	0,136	129	3	132	1,000	102	30	132	0,097
		(%)	30,0	37,2	33,4		33,3	37,5	33,4		36,0	26,8	33,4	
	Y	n	145	118	263		258	5	263		181	82	263	
		(%)	70,0	62,8	66,6		66,7	62,5	66,6		64,0	73,2	66,6	
C14 B	D	n	129	122	251	0,603	247	4	251	0,470	181	70	251	0,817
		(%)	62,3	64,9	63,5		63,8	5,0	63,5		64,0	62,5	63,5	
	Y	n	78	66	144		140	4	144		102	42	144	
		(%)	37,7	35,1	36,5		36,2	50,0	36,5		36,0	37,5	36,5	
C15 B	D	n	172	160	332	0,680	324	8	332	0,365	243	89	332	0,128
		(%)	83,1	85,1	84,1		83,7	100,0	84,1		85,9	79,5	84,1	
	Y	n	35	28	63		63	0	63		40	23	63	
		(%)	16,9	14,9	15,9		16,3	0,0	15,9		14,1	20,5	15,9	
C16 B	D	n	194	178	372	0,830	365	7	372	0,384	266	106	372	1,000
		(%)	93,7	94,7	94,2		94,3	87,5	94,2		94,0	94,6	94,2	
	Y	n	13	10	23		22	1	23		17	6	23	
		(%)	6,3	5,3	5,8		5,7	12,5	5,8		6,0	5,4	5,8	

D; doğru cevap, Y; yanlış cevap, n; sorulara cevap veren katılımcı sayısı, %; sorulara cevap veren katılımcı yüzdesi, *p<0,05; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

Tablo 5. Covid 19 salgınına yönelik alınan önlemlerin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması

Gruplar			Bölüm				Medeni Hal				Tercih			
			Ebelik	Hemşirelik	Toplam	p Değeri	Bekar	Evli	Toplam	p Değeri	Evet	Hayır	Toplam	p Değeri
C1 Ö	D	n	202	183	385	1,000	377	8	385	1,000	274	111	385	0,294
		(%)	97,6	97,3	97,5		97,4	100,0	97,5		96,8	99,1	97,5	
	Y	n	5	5	10		10	0	10		9	1	10	
		(%)	2,4	2,7	2,5		2,6	0,0	2,5		3,2	,9	2,5	
C2 Ö	D	n	207	187	394	0,476	386	8	394	1,000	282	112	394	1,000
		(%)	100,0	99,5	99,7		99,7	100,0	99,7		99,6	100,0	99,7	
	Y	n	0	1	1		1	0	1		1	0	1	
		(%)	0,0	,5	,3		,3	0,0	,3		,4	0,0	,3	
C3 Ö	D	n	207	187	394	0,476	386	8	394	1,000	283	111	394	0,284
		(%)	100,0	99,5	99,7		99,7	100,0	99,7		100,0	99,1	99,7	
	Y	n	0	1	1		1	0	1		0	1	1	
		(%)	0,0	,5	,3		,3	0,0	,3		0,0	,9	,3	
C4 Ö	D	n	207	188	395	-	387	8	395	-	283	112	395	-
		(%)	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	
	Y	n	-	-	-		-	-	-		-	-	-	
		(%)	-	-	-		-	-	-		-	-	-	
C5 Ö	D	n	200	174	374	0,077	366	8	374	1,000	271	103	374	0,140
		(%)	96,6	92,6	94,7		94,6	100,0	94,7		95,8	92,0	94,7	
	Y	n	7	14	21		21	0	21		12	9	21	
		(%)	3,4	7,4	5,3		5,4	0,0	5,3		4,2	8,0	5,3	
C6 Ö	D	n	205	185	390	0,672	382	8	390	1,000	281	109	390	0,141
		(%)	99,0	98,4	98,7		98,7	100,0	98,7		99,3	97,3	98,7	
	Y	n	2	3	5		5	0	5		2	3	5	
		(%)	1,0	1,6	1,3		1,3	0,0	1,3		,7	2,7	1,3	
C7 Ö	D	n	186	179	365	0,057	358	7	365	0,472	257	108	365	0,060
		(%)	89,9	95,2	92,4		92,5	87,5	92,4		90,8	96,4	92,4	
	Y	n	21	9	30		29	1	30		26	4	30	
		(%)	10,1	4,8	7,6		7,5	12,5	7,6		9,2	3,6	7,6	
C8 Ö	D	n	207	184	391	0,049*	383	8	391	1,000	281	110	391	0,319
		(%)	100,0	97,9	99,0		99,0	100,0	99,0		99,3	98,2	99,0	
	Y	n	0	4	4		4	0	4		2	2	4	
		(%)	0,0	2,1	1,0		1,0	0,0	1,0		,7	1,8	1,0	
C9 Ö	D	n	158	155	313	0,139	308	5	313	0,371	236	77	313	0,002*
		(%)	76,3	82,4	79,2		79,6	62,5	79,2		83,4	68,8	79,2	
	Y	n	49	33	82		79	3	82		47	35	82	
		(%)	23,7	17,6	20,8		20,4	37,5	20,8		16,6	31,3	20,8	
C10 Ö	D	n	170	142	312	0,138	307	5	312	0,373	230	82	312	0,099
		(%)	82,1	75,5	79,0		79,3	62,5	79,0		81,3	73,2	79,0	
	Y	n	37	46	83		80	3	83		53	30	83	
		(%)	17,9	24,5	21,0		20,7	37,5	21,0		18,7	26,8	21,0	

Tablo 5 (devamı). Covid 19 salgınına yönelik alınan önlemlerin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması

Gruplar			Bölüm				Medeni Hal				Tercih			
			Ebelik	Hemşirelik	Toplam	p Değeri	Bekar	Evli	Toplam	p Değeri	Evet	Hayır	Toplam	p Değeri
C11 Ö	D	n	200	175	375	0,167	367	8	375	1,000	268	107	375	1,000
		(%)	96,6	93,1	94,9		94,8	100,0	94,9		94,7	95,5	94,9	
	Y	n	7	13	20		20	0	20		15	5	20	
		(%)	3,4	6,9	5,1		5,2	0,0	5,1		5,3	4,5	5,1	
C12 Ö	D	n	192	160	352	0,016*	345	7	352	0,606	256	96	352	0,209
		(%)	92,8	85,1	89,1		89,1	87,5	89,1		90,5	85,7	89,1	
	Y	n	15	28	43		42	1	43		27	16	43	
		(%)	7,2	14,9	10,9		10,9	12,5	10,9		9,5	14,3	10,9	

D; doğru cevap, Y; yanlış cevap, n; sorulara cevap veren katılımcı sayısı, %; sorulara cevap veren katılımcı yüzdesi
*p<0,05; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

TARTIŞMA

İlk kez Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Covid 19 hastalığı şu anda tüm dünyayı tehdit eden bir pandemi haline gelmiş ve uluslararası düzeyde tüm insanlarda endişe ve korkuya neden olmuştur (12,13). Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencileri derslerine ait uygulamalarını hastane ortamında yaptıkları için özellikle risk altındadırlar. Bu nedenle hastalık ile ilgili bilgi düzeyleri ve hastalığı önlemek için aldıkları tedbirleri bilmek, eksiklikler varsa gidermek açısından önemlidir. Bu çalışma ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin Covid 19 salgını ile bilgi düzeyleri ve aldıkları önlemleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin Covid 19 ile ilgili olarak vermiş oldukları doğru cevapların ortalaması %90,09 olarak yüksek oranda bulunmuştur. Bu durumun Covid 19 salgını ile ilgili ilk vakanın Türkiye'de görülmeye başlamasından itibaren, Sağlık Bakanlığı'nın ve oluşturulan bilim kurulunun devamlı olarak bilgi paylaşımı yapması ve alınacak önlemleri paylaşması ile ilişkili olduğu düşünülmüştür. Taghbir ve arkadaşlarının İran'da Tıp fakültesi öğrencilerinin Covid 19 ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmek için yapmış oldukları çalışmada tıp öğrencilerinin Covid 19 ile ilgili olarak vermiş oldukları doğru cevapların ortalaması %86,96 olarak bulunmuştur (6). Bu çalışma verisi bu araştırma verisi ile uyumludur. Bu çalışmada dikkat çeken ve öğrencilerin yanlış olarak cevapladıkları bir sonucu burada tartışmak gerekmektedir. Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %66,6'sı hastalığın tedavisinde öncelikli olarak antibiyotiklerin kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Covid 19 viral bir hastalıktır ve mevcut durumda hastalığa özgü olarak geliştirilmiş bir aşı veya tedavi bulunmamaktadır. Öğrencilerin bu konuda bilgi düzeyleri yetersiz olarak bulunmuştur. Bu nedenle geleceğin sağlık profesyonelleri olan ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerine bu konuda eğitimler düzenlenmelidir.

Bu çalışmada ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %93,66 oranında Covid 19 ile ilgili önlem aldıkları saptanmıştır. Bu durum öğrencilerin risk algıları ile ilgili olabilir. Taghbir ve arkadaşlarının İran'da tıp fakültesi öğrencileri ile ilgili yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin Covid 19 salgınında önlem alma düzeyleri %94,47 olarak bulunmuştur (6). Yine benzer şekilde Suudi Arabistan'da sağlık çalışanlarının bilgi, tutum ve önleyici davranış göstermelerine yönelik yapılan bir çalışmada mers coronavirus enfeksiyonuna yönelik önleyici davranış düzeyi %77,9 ile 95,4% arasında bulunmuştur (13). Çalışma sonuçları bu araştırma sonucu ile uyumludur. Covid 19 ile ilgili olarak geleceğin sağlık profesyonelleri olan ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin yüksek oranda önlem alması bu çalışmanın önlenmesi, morbidite ve mortalite oranlarının azaltılması açısından önemlidir.

Araştırmada ilk covid 19 vakasının Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümü isteyerek tercih etme arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (Tablo 4). Aynı zamanda Covid 19 virüsünün kuluçka süresi ortalama 14 gündür değişkenine doğru cevap verenler ile yanlış cevap verenler arasında okudukları bölümü isteyerek tercih etme ve okudukları bölümlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (Tablo 4). Covid 19 salgını ile ilgili olarak yetkililerin yaptığı açıklamaları takip ettiğini ve mümkün olduğu kadar bu tavsiyelere uymaya çalıştığını belirten öğrenciler ile açıklamaları takip etmediğini ve bu tavsiyelere uymadığını belirten öğrenciler arasında okudukları bölüme istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 5). Beslenmesine her zamankinden fazla dikkat ettim değişkenine evet ve hayır verenler ile bölümü isteyerek tercih etme arasında istatistiksel olarak anlamlı

fark bulundu ($p=0,002<0,05$, Tablo5). Dışarıdan içeriye girdiğimde elbiselerimi hemen çıkardım, yıkadım ve duş aldım değişkenine evet cevabı veren öğrenciler ile hayır cevabı veren öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p=0,016<0,05$, Tablo5). Covid 19 ile ilgili olarak mevcut literatürün yetersiz olması nedeniyle bu sonuçlar tartışılmamıştır. Verilerin bu yönüyle yeni olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin Covid 19 salgını hakkında %90.09 oranında doğru bilgi sahibi oldukları bulundu. Ayrıca öğrencilerin %93,66'sının Covid 19 salgınından korunma için çeşitli önlemler aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %66.6'sının Covid 19 ile ilgili tedavi konusunda yanlış bilgiye sahip oldukları saptandı.

Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerine Covid 19 tedavisi konusunda eğitim verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Zhu N, Zhang D, Wang W, Li X, Yang B, Song J, et al. A novel coronavirus from patients with pneumonia in China. *The New England journal of medicine*. 2019; 382(8), 727–733. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa2001017>
- Du Toit A. Outbreak of a novel coronavirus. *Nature reviews. Microbiology*, 18(3), 2020; 123. <https://doi.org/10.1038/s41579-020-0332-0>
- Nemati M, Ebrahimi B, Nemati, F. (2020) Assessment of Iranian nurses' knowledge and anxiety toward covid-19 during the current outbreak in Iran. *Arch Clin Infect Dis*. 2020; Online ahead of Print ; 15 (COVID-19):e102848. doi: 10.5812/archcid.102848
- Who.int [Internet]. COVID-19 situation in the WHO European Region. [Erişim tarihi: 26.04.2020]. Available from: <https://who.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/ead3c6475654481ca51c248d52ab9c61>
- saglik.gov.tr [Internet]. T.C. Sağlık Bakanlığı 2020. [Erişim tarihi: 26.04.2020]. Erişim adresi: www.saglik.gov.tr
- Taghrir MH, Borazjani R, Shiraly R. COVID-19 and Iranian Medical Students; A Survey on Their Related-Knowledge, Preventive Behaviors and Risk Perception. *Arch Iran Med*. 2020;23(4):249-254. Published 2020 Apr 1. doi:10.34172/aim.2020.06
- Saqlain M, Munir MM, Rehman SU, Gulzar A, Naz S, Ahmed Z, et al. Knowledge, attitude, practice and perceived barriers among healthcare professionals regarding COVID-19: A Cross-sectional survey from Pakistan [published online ahead of print, 2020 May 8]. *J Hosp Infect*. 2020; S0195-6701(20)30238-3. doi: 10.1016/j.jhin.2020.05.007
- Lai CC, Shih TP, Ko WC, Tang HJ, Hsueh PR. Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges. *Int J Antimicrob Agents*. 2020;55(3):105924. doi: 10.1016/j.ijantimicag.2020.105924
- Biscayart C, Angeleri P, Lloveras S, Chaves TDSS, Schlagenhau P, Rodríguez-Morales AJ. The next big threat to global health? 2019 novel coronavirus (2019-nCoV): What advice can we give to travellers? - Interim recommendations January 2020, from the Latin-American society for Travel Medicine (SLAMVI). *Travel Med Infect Dis*. 2020; 33:101567. Doi: 10.1016/j.tmaid.2020.101567
- Wang D, Hu B, Hu C, Zhu F, Liu X, Zhang J, et al. Clinical Characteristics of 138 Hospitalized Patients With 2019 Novel Coronavirus-Infected Pneumonia in Wuhan, China [published online ahead of print, 2020 Feb 7]. *JAMA*. 2020;323(11):1061-1069. doi:10.1001/jama.2020.1585
- Kim JS, Choi JS. Middle East respiratory syndrome-related knowledge, preventive behaviours and risk perception among nursing students during outbreak. *J Clin Nurs*. 2016;25(17-18):2542-2549. Doi:10.1111/jocn.13295
- Zhou P, Yang XL, Wang XG, Hu B, Zhang L, Zhang W, et al. A pneumonia outbreak associated with a new coronavirus of probable bat origin. *Nature*. 2020;579(7798):270-273. doi:10.1038/s41586-020-2012-7
- Al-Mohaissen M. Awareness among a Saudi Arabian university community of Middle East respiratory syndrome coronavirus following an outbreak. *East Mediterr Health J*. 2017;23(5):351-360. Published 2017 Jul 16. doi:10.26719/2017.23.5.351